

UŽDUOTYS

I grupė. Sociologai¹

Analizės tikslas – pagrįsti arba paneigti teiginį, jog Gėtės Faustas – laisvas modernėjančios visuomenės žmogus.

1. Aptarkite metaforišką sceną iš Eimunto Nekrošiaus spektaklio „Faustas“. Faustas (akt. Vladas Bagdonas) kartais vaikšto užsimerkęs ir ištiestomis rankomis į tamsą. Pasakykite, su kokiais pavojais toks vaikščiojimas gali būti susijęs?

<http://www.15min.lt/kultura/naujiena/renginiai/siemet-lietuvoje-paskutinis-eimunto-nekrosiaus-faustas-29-92763>

2.1. Įsivaizduokite, kad esate socialogai ir jums reikia ieškoti informacijos, kuri pagrįstų ar paneigtų teiginį, jog Gėtės Faustas yra modernus žmogus, nustumiantis Dievą į antrą planą, nesirūpinantis, kas bus „ten“, ir iškeliantis žemiško gyvenimo privalumus. Suformuluoti požiūrį ir jį pagrįsti padės rasti atsakymai į klausimus.

- a) Koks Fausto požiūris į Dievą? (Kaip su požiūriu susijęs vietoj žodžio „Dievas“ vartojamas įvardis „Tas“)?
- b) Kaip tragedijos herojus vertina žemiško gyvenimo pagundas – turta, šlovę, valdžią?
- c) Ką Faustas sako apie tikėjimą, pomirtinį gyvenimą?
- d) Ar jis suvokia Mefistofelį kaip piktąją dvasią, Blogio jėgą? Iš ko sprendžiate?
- e) Kodėl Faustas netiki, kad Mefistofelis patenkina jo pažinimo troškimą ir bus priverstas ištarti lemtinę frazę?
- f) Ar jam baisu prarasti savo sielą? Suraskite citatą, pagrindžiančią požiūrį?
- g) Ką tikisi Faustas išgyventi pasirašęs sutartį?

2.2. Pasirėmę tyrimo medžiaga, parašykite 2-3 sakinių išvadas.

2.3. Internete suradę charakteristikos pavyzdį, formą ir reikalavimus, parašykite Fausto charakteristiką Dievo kanceliarijai.

¹ **Sociologas** – žmogus, tiriantis visuomenės raidos dėsnius, socialinių grupių santykius, Tarptautinių žodžių žodynas, V., 1958, p. 456

II grupė. Vadybininkai

Analizės tikslas – pagrįsti arba paneigti mintį, jog Mefistofelis, kad įgyvendintų savo tikslus, geba pasinaudoti žmogaus silpnybėmis.

1. Aptarkite sceną iš Eimunto Nekrošiaus spektaklio „Faustas“. Po pažinimo trokštančio Fausto ir Mefistofelio sutarties pasirašymo į sceną nusileidžia didžiulis kaulas. Nuo šiol šėtonas tenkins visus žmogaus norus. Kokia moralinę išvadą perša režisieriaus sprendimas apie sutartį su kipšu?

Ką galėtų reikšti iki baltumo nugraužtas kaulas, atsiradęs scenoje po sutarties pasirašymo?

Kas kaulą sieja su Mefistofeliu ir jo pažadais už nemirtingą sielą?

Dmitrijaus Matvejevo nuotrauka

- 2.1. Įsivaizduokite, kad esate vadybininkai, priimančys prekybos ar reklamos agentus į darbą, ir jums reikia nuspręsti, ar Mefistofelio asmeninės ir dalykinės kompetencijos rodo jį esant puikų specialistą, galintį sudominti pirkėją preke ir ją įpiršti bei besinaudojantį visomis reklamos, pardavimo strategijomis (jos įvardytos klausimuose). Suformuluoti požiūrį ir jį pagrįsti padės rasti atsakymai į klausimus.
- 2.2. Kas labiau Mefistofeliui rūpi: Fausto dora, ar nauda, kurią jis pats gaus pasirašęs sutartį su žmogumi? Iš ko tai matote?
- 2.3. Kaip Mefistofelis naudoja sėkmingos reklamos ir pardavimo strategijas?
 - a) Kaip sugeba užmegzti ryšį su potencialiu klientu, „pririšti“ jį dar iki sutarties sudarymo? Kada užsimena apie kontraktą: pirmą ar, kaip privalu, antrą kartą matydamas Faustą?
 - b) Kaip geba užmegzti santykį su klientu, draugiškai, nuoširdžiai bendrauti su juo?
 - c) Kaip geba Faustą sudominti savo paslauga: įtikinamai paaiškinti, kad paslauga greitai ir lengvai išspręs jo problemą?
 - d) Apie ką pirmiau kalba: problemų išsprendimą ar „prekę“ – savo paslaugas? Kiek dėmesio skiria šiems momentams?
 - e) Kokią vietą Mefistofelio „reklamoje“ užima užmokesčio įvardijimas už paslaugas? Ar jis sugeba sukurti santykinai nedidelės kainos, lyginant su gaunama nauda, iliuziją?
- 2.4. Kaip įvertintumėte Mefistofelio, kaip profesionalaus tokių paslaugų tiekėjo, kuriamą įvaizdį? Pasirėmę tyrimo medžiaga, parašykite 2-3 sakinių išvadas.
- 2.5. Internete suradę rekomendacijos pavyzdį, reikalavimus, parašykite rekomendaciją Mefistofeliui, kaip reklamos ir pardavimo agentui. Rekomendacija skirta Žemėje esančiai įmonei.

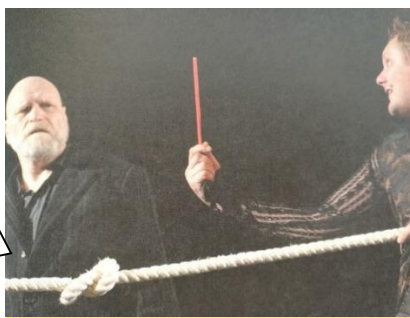

III grupė. Teisininkai

Analizės tikslas – patvirtinti arba paneigti, kad šėtono ir žmogaus sutartis sudaryta teisingai, abiem pusėms suvokiant įsipareigojimus ir pasekmes.

1. Aptarkite sceną iš Eimunto Nekrošiaus spektaklio „Faustas“ (Faustas – akt. Vladas Bagdonas, Mefistofelis – akt. Salvijus Trepulis). Mefisto ir Fausto pasirašymo scena paprasta ir kartu šurpi. Žmogus nutaria parduoti savo sielą, kad patenkintų nepasotinamą malonumų troškimą ir begalinį intelektualinį smalsumą. Velniai atneša storą virvę ir jos centre užriša mazgą – suprask, tai sutartis. Tą sekundę, kai Faustas „pasirašo“ sutartį, Mefistofelis patiria didžiulį pasitenkinimą ir malonumo pojūtį. Kodėl jis toks laimingas?

Faustas, delsdamas pasirašyti, net du kartus veja tolyn kipšus, atnešusius virvę, nes nori pasilikti vienas. Ką jis gali išgyventi? Kodėl?

Mefistofelis reikalauja sutartį pasirašyti krauju. Kodėl jo netenkina tušas, grifelis?

Dmitrijaus Matvejevo nuotrauka

2.1. Įsivaizduokite, jūs – teisininkai, vertinantys įvykusio Fausto ir Mefistofelio sandėrio sąžiningumą ir teisingumą. Suformuluoti požiūrį padės tarptautinės kontraktų taisyklės², nurodančios sąlygas, kad sandėris būtų pripažintas ir teisiškai galiojantis. Todėl turite rasti patvirtinančią medžiagą šiais klausimais.

- a) Ar *tikrai* iš Mefistofelio lūpų nuskambėjo siūlymas, susijęs su sutarties turiniu? Kas tai patvirtina?
- b) Ar *tikrai* Fausta sudomino Mefistofelio pasiūlymas ir jis leido tai suprasti? Iš ko sprendžiate?
- c) Ar *tikrai* Mefistofelis yra veiksnus, kompetetingas³ sudaryti tokią sutartį, t. y. pirkti sielą už suteiktus malonumus? Kuo remiasi jūsų nuomonė?
- d) Ar *tikrai* buvo pakankamai laiko sandėriui apsvarstyti? Ar Faustas turėjo galimybę įsitikinti, kad paslaugos negaus dykai? Kur įrodymai?
- e) Ar *tikrai* nuskambėjo iš abiejų sandėrio pusių įsipareigojimai, patvirtinantys, kad sutarties sąlygos suprastos ir priimtinos?
- f) Koks buvo sutarties formalus⁴ įteisinimas?

2.2. Patvirtinkite Fausto ir Mefistofelio sandėrį kaip teisiškai galiojantį, jeigu buvo laikomasi *visų* be išimties minėtų taisyklių. Pasirėmę tyrimo medžiaga, parašykite 2-3 sakinių išvadas.

2.3. Internetu suradę pažymos formą ir reikalavimus, parašykite pažymą Dievo kanceliarijai, jog sutartis (ne)sudaryta sąžiningai, laikantis visų tarptautinių kontraktų sudarymo taisyklių.

² Pagal Cengage Gale, West's Encyclopedia of American Law, vol. 2 of B to Civil Procedure (2nd Revised Edition, 1997), 169

Šeštos sąlygos nedėjau, nes labai paini ir netinkanti šiam epizodui. Štai šitas tekstas: Elements of a Contract The requisites for formation of a legal contract are an offer, an acceptance, competent parties who have the legal capacity to contract, lawful subject matter, mutuality of agreement, consideration, mutuality of obligation, and, if required under the STATUTE OF FRAUDS, a writing.

³ Kompetetingas [lot. competens – atitinkantis, sugebantis], gerai ką žinantis, nusimanantis, turintis teisę ką spręsti ar daryti.

⁴ Sudarant sutartį žodiniam pokalbiui svarbiausias dėmesys, o parašas po sutartimi tėra formalus sutarties įteisinimas. Senovėje žodinis kontraktas būdavo patvirtinamas rankų paspaudimu, suteikiančiu garantiją. Šių dienų pasaulyje rankos paspaudžiamos taip pat, tik jau pasirašius popierinį sutarties dokumentą.

KONTEKSTAI IR FAKTINĖ LITERATŪRA SAMPROTAVIMO PASTRAIPOMS

3.1. Parašykite 150-180 žodžių samprotaujamojo rašinio pastraipą, kurioje pasamprotautumėte, **ka modernus žmogus atranda/praranda atiduodamas sielą už žemišką laimę**. Fausto ir Mefistofelio sutartį įvertinkite krikščionybės ar Apšvietos kontekste. Savo mintis susiekite su Eimunto Nekrošiaus spektaklio „Faustas“ aptartu epizodu (pavartokite *lyginimo ar priešinio, įsitikinimo rodymo* siejamuosius žodžius). Literatūrinę situaciją palyginkite su vienu iš pasiūlytų arba savarankiškai pasirinktu kultūriniu faktu:

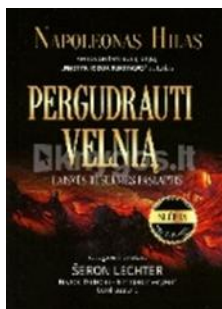
Dievas gali būti prarastas sieloje. Bet Jis gali būti prarastas ir dvasioje. Psichologinis netikėjimas yra žymiai menkesnės reikšmės negu metafizinis netikėjimas. Psichologinis ateizmas yra individualinis ir subjektyvus. Jis lieka asmens sielos gelmėse. Jis valdo asmenį ir jo gyvenimą. Metafizinis ateizmas išsiveržia į visuomenę. Jis braunasi į viešojo gyvenimo santvarką. Jis nureligina viešąsias institucijas. Jis pašalina Dievą iš objektyvios dvasios ir iš josios pavidalų. Tokiu atveju ateistinė tampa ne tik siela, bet ir kultūra, ir dora, ir menas, ir technika, ir apskritai visa žmogiškoji kūryba.

Maceina A., *Dievas ir žmogus*, p.7

Kas pagrindžia Maceinos mintį, kad dvasios ateizmas yra pavojingesnis nei psichologinis?

Antanas Maceina
(1908-1987)

Šiuolaikinio JAV rašytojo, žurnalisto Napoleono Hilo (Napoleon Hill, 1883-1970), apklaususio 504 sėkmingiausių pasaulio žmonių ir padėjusio pagrindus asmeninės sėkmės literatūrai, pozityvaus mąstymo teorijai, veikalai vieni perkamiausių. Paskutinė išversta į lietuvių kalbą jo knyga „Pergudrauti velnią“ pasakoja apie tai, kaip žmogus, pasitelkęs savo išmonę, gudrumą, stengiasi iš šėtono išgauti žemiškos sėkmės ir laimės receptą.

Negi modernioje (vartotojiškoje) visuomenėje nėra kitokio trokštamos laimės recepto, nei jį sužinoti iš demono?

3.2. Parašykite 150-180 žodžių samprotaujamojo rašinio pastraipą, kurioje pasamprotautumėte, **ar žmogui lengva atsispirti modernaus pasaulio pagundoms, įpročiams ar įgeidžiams**. Fausto ir Mefistofelio sutartį įvertinkite krikščionybės ar Apšvietos kontekste. Savo mintis susiekite su spektaklio „Faustas“ aptartu epizodu (pavartokite *lyginimo ar priešinio, įsitikinimo rodymo* siejamuosius žodžius). Literatūrinę situaciją palyginkite su vienu iš pasiūlytų ar savarankiškai pasirinktu kultūriniu faktu:

Andrius Navickas
(1972)

Kita pagunda – griežtai atskirti Dievą ir kasdienybę. Jėzus skelbiamas sekmadienio Viešpačiu, kai skaitome Evangeliją, ją komentuojame ir stengiamės gyventi pagal Jo logiką. Na, o kitos dienos esą priklauso „normaliam“ gyvenimui, kuris turi visai kitus standartus.

<...> Šių laikų krikščionis gundomas šizofreniškai supriešinti vartotojišką kasdienybę ir krikščioniškus šventadienius, o <...> prasmės ilgesį, kurio negali visai nuslopinti vartotojiška dirbk–pirk–mirk ideologija, bandoma „gydyti“ antidepresantais, ezoterinėmis praktikomis ar kvazireligine savipagalbos lektūra.

<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2010-03-18-andrius-navickas-patobulintos-krikscionybes-gundymai/42146>

Kaip žmogaus gyvenimą veikia tokie dvigubi standartai?

Yra <.> kelias, kurį galima pavadinti Savęs apribojimu ir atvirumu Kitam. Jokiū būdu neneigdamas Savęs, Tu gali susitikti su Kitu taip, kad Tavo pasaulyje būtų pakankamai vietos ir Tau pačiam, ir Kitam. Žinoma, šis apsiribojimo kelias jokiū būdu nėra lengvas, nes juo eidamas susidursi su Kitu, siekiančiu pasisavinti ir pavergti Tave, ir būsi priverstas priešintis.

Šliogeris Arvydas, Apie save ir kitą // Gairės, kaunas: Šviesa, 1992, p.11

Kaip reikėtų priešintis blogiui, kad pats neatsidurtum blogio pusėje?

Arvydas Šliogeris
(1944-2019)

3.3. Parašykite 150-180 žodžių samprotaujamojo rašinio pastraipą, kurioje samprotautumėte, ***ar žmogus, turėdamas laisvę rinktis, yra atsakingas už savo pasirinkimą.*** Fausto ir Mefistofelio sutartį įvertinkite krikščionybės ar Apšvietos kontekste. Savo mintis susiekite su spektaklio „Faustas“ aptartu epizodu (pavartokite *lyginimo ar priešinio, įsitikinimo rodymo* siejamuosius žodžius). Literatūrinę situaciją palyginkite su vienu iš pasiūlytų ar savarankiškai pasirinktu kultūriniu faktu:

Leonidas Donskis
(1962-2016)

Žmogus – laisva būtybė, o laisvė, kaip pasakytų krikščionys, susijusi su nuodėme: žmogus gimsta nuodėmingas, jis jau yra išėjęs iš rojaus, jis renkasi, o pasirinkimas – tai rizika ir klaidos galimybė. Žmogus yra netobula būtybė, pasmerkta gyventi sunkioje disonansų laisvėje. Viltis nėra visuotinis dainavimas unisonu. Man viltį teikia protingas žmogaus pasiryžimas koreguoti savo netobulą elgesį.

<http://www.moteris.lt/veidai/in-memoriām-l-donskis-tolerancijai-zmones-reikia-ruosti-kaip-ir-santuokiniām-gyvenimui.d?id=72354806>

Kas gali padėti žmogui teisingai pasirinkti, išvengti klaidos? Kiek žmogus gali būti savanaudiškas siekdamas savo gerovės?

Laisvė visada skleidžiasi tam tikrame lauke. Kadangi asmuo yra žmogus, suvokęs savo ribas, laisvės laukas irgi yra ribotas, ne begalinis, o baigtinis. Užtat laisvė yra atsakomybė.

Šliogeris Arvydas, Apie laisvę // Gairės, kaunas: Šviesa, 1992, p.119

Kaip suvokti savo ribas? O gal savęs stabdyti nereikia, kad gyvenime kažko pasiektumei? Kokių asmenybės bruožų pareikalauja iš žmogaus laisvė?

Arvydas Šliogeris
(1944-2019)